

TOPLUMSAL EKOLOJİ 'NİN POLİTİKASI

“Özgürlükçü Yerel Yönetimcilik” (*)

Sezgin Ata

HALK MECLİSLERİ

Bir yerleşimdeki politik kararların bu yerleşimdeki tüm yurttaşların katılımı ile yüz-yüze alındığı *halk meclisleri*, toplumsal ekolojinin politikası olan *özgürlükçü yerel yönetim* düşüncesinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Halk meclisleri, yurttaşların kendi hayatlarına ve içinde yaşadıkları yerleşime doğrudan müdahale ettikleri, *toplumsal alanın* (evlerinin, işyerlerinin) hemen yanı başında bulunan *gerçek politik alandır*.

Bunun anlamı, örneğin bir bölgedeki eğitim binalarının, ortak kullanım alanlarının veya yolların inşa edilip edilmemesi gerektiğine, buradan kilometrelerce uzaktaki ofislerinde oturan, bir seçim döneminden diğer bir seçim dönemine kadar “seçmenleri” ile karşılaşmaları keyfiliklerine kalmış olan profesyonel “politikacılar” yerine, yurttaşların *kendilerinin* karar vermesidir.

Jean-Jacques Rousseau, ünlü *Toplumsal Sözleşme* isimli eserinde bu konuyla ilgili olarak şunları yazmaktadır: “Egemenlik, kendisini vazgeçilmez ve devredilmez kılan özelliğinden dolayı temsil edilemez. Esasen halkın iradesine dayanır; *bu irade temsile izin vermez*; ya bu şekilde var olur ya da başka bir şeye dönüşür; ikisinin arası bir olasılık mevcut değildir. Bu açıdan halkın vekilleri halkın temsilcileri olamazlar; bunlar *halkın görevlilerinden* başka bir şey değildirler, *kati kararlar alamazlar. Halkın kişisel onayından geçmemiş hiçbir yasa hüküm taşımaz, dolayısı ile yasa sayılmaz.* İngiltere halkı kendini özgür kabul eder; ancak korkunç bir yanılğı içindedir. Bu halk, yalnızca parlamentonun üyelerini seçerken özgürdür. Seçimler biter bitmez kölelik gelir, halkın hiçbir önemi kalmaz.”¹

* Bu yazı orijinal olarak Özgür Üniversite/Ankara şubesinde 6 Haziran 2001 tarihinde “Toplumsal Ekoloji Grubu”nun vermiş olduğu panelin bir parçası olarak yazılmış ve dağıtılmıştır.

¹ Jean-Jacques Rousseau: *The Social Contract*, sf 94 (Aktaran Murray Bookchin: *Kentsiz Kentleşme*, sf 78, 1999, Çev: Burak Özyalçın, Ayrıntı Yay.), İtalikler benim.

Bugünkü cumhuriyetçi devletlerde, bu kararların profesyonel politikacılar, bürokrat ve teknokratlara devredilmiş olması (elit toplumsal tabakalar oluşturmalarını bir yana bırakacak olursak), yalnızca bir insanın veya toplumdaki her bir yurttaşın kendi ihtiyaçlarını ve bunların çözüm yollarını yine kendisinin “en doğru” şekilde bileceği ve çözeceği gerçeğine gözlerini kapatan bir “iyi yönetim” problemi değil, daha da önemlisi insanın *insan olma kapasitesini* aşığılayan *etik bir problem* oluşturmaktadır.

Bugün, Bergama köylüsünün hayatına ve yaşadığı topraklara kastedenlere karşı “*kendiliğinden*” bir halk meclisi oluşturarak verdiği mücadele, cumhuriyetçi devletin seçilmiş vekillerine dahi tahammül edemeyen parti başkanları diktatörlüğündeki bir meclise sahip olan Türkiye’de, insan olma onurunu bizlere yeniden hatırlatmaktadır.

Eurogold (şimdi Normandy Madencilik A.Ş. adını aldı) maden şirketine karşı başlatılan bu mücadele, mücadele ile ilgili politik kararların bu halk meclisinde doğrudan, yüz-yüze alınmasının aynı zamanda tüm köylülerin, eski Yunanlıların *paideia* dedikleri, bitmez tükenmez bir karşılıklı eğitim sürecini (*yurttaş olma* süreci) de oluşturması nedeniyle, zaman içerisinde, artık bu ve benzeri ekolojik problemlerin gerçek kaynağı olan toplumsal problemlere yönelmiş ve kapitalizmin tüm suretlerine bir karşı çıkışa dönüşmüştür. Bugün bu köylere gidecek olanlar, bu halk üniversitesinde okuyan yaşlı ninelerin ve dedelerin, siyanürün kimyasal formülünden McDonalds’ın yağmur ormanlarını tüketen kitlesel hayvan üretimine kadar uzanan geniş bir alanda, “siyanür zararsızdır” diye fetva veren ülkenin bilimsel araştırma konusundaki “en üst” kurumunun (TÜBİTAK) profesörlerinden çok daha fazla öğretecek şeyleri olduğunu göreceklerdir.

Asıl öğrenilmesi gereken ise, *sovyet komünleri* soy geleneğinden gelen bu halk hareketinin kendi meclislerindeki politik karar alma egemenliklerini, *kendilerinin dışındaki*, örneğin, Bolşevik Parti soy gele-

neğinden gelen ve her *doğrudan demokrasi* hareketi- ni *teoriye uydurmak* için boğmaktan sabıkalı “devrimci” bir partiye devretmeme konusundaki bağışık- lık sistemleridir. Bergama köylüleri bunu Avustralya yerlilerinin (Aborijin’lerin) bir sözünü tekrarlayarak dillendirirler: “Bize yardım etmek için geldiniz ise evinize dönün, ama bu mücadeleyi kendi mücade- le- nizin bir parçası olarak görüyorsanız birlikte bir şeyler yapabiliriz.”

Halk meclislerinde *politik kararların alınması* ile bu *politik kararların uygulanması* arasında önemli bir nitelik farkı bulunmaktadır. Örneğin, bir yerleşimde yol yapılmasının gerekli olup olmadığı, eğer gerekli ise bu yerleşimin ekolojisi veya estetiği ile nasıl bir uyumluluk taşıması gerektiği gibi *yerleşimin genel çıkarımı* ilgilendiren kararlar, mesleklerinden veya becerilerinden bağımsız olarak tüm yurttaşlar (çiftçiler, teknisyenler, müzisyenler, zanaatkarlar vb.) tarafından alınmalıdır. Ama bir kez halk meclisinde bir konuda politik karar alındıktan sonra, bu kararın koordinasyonu ve icrası bu konuda uzman olan kişilere bırakılacaktır; bizim örneğimizde yol mühendislerine, mimarlara veya yol yapımıyla ilgili görev almak isteyen diğer gönüllülere. Halk meclisleri bu projelerin ve bunlarla görevlendirilenlerin denetimini, yerleşimin *insani boyutları* nedeniyle kolaylıkla gerçekleştirebileceklerdir.

KONFEDERALİZM

Toplumsal Ekoloji, bir yandan bir yerleşimin *coğrafi olarak* insani ölçekte olmasını, politik kararların bu yerleşimin halk meclisinde doğrudan demokrasi yoluyla oluşturulması gerektiğini savunurken, diğer yandan da eğer bir yerleşim, kendini komşusu olan yerleşimlerin, bölgelerin, büyük coğrafi alanların ve giderek tüm insanlığın *bütünleyici* bir parçası olarak görmediği, dünyasını sadece bu ölçeğin içine sıkıştırdığı zaman izole, kendi içine dönük ve dar görüşlü bir toplum oluşturma tehlikesine de hassasiyetle vur-

gu yapar. Geç Ortaçağ Avrupa’sında, diğer yerleşimlerden bağımsız ve dışlayıcı olan bazı içe dönük şehir-devletleri veya Hindistan ve Çin’de despotik rejimler için maddi taban oluşturmuş *kendi kendine yeterli* yerleşimler bu tehlikenin tarihsel örneklerindedir. Bu örnekler bizlere bugünkü ulus-devletler çağındaki alternatif politik hareketlerin, *enternasyonal* bir kavrayışa sahip olmadıkları zaman, niyetlerinden bağımsız olarak hızla içine çekildikleri milliyetçilik ve “ulusal bağımsızlık” batağı gibi dışlayıcı nitelikteki problemleri kurgularının sonuçlarına ilişkin uyarılarda bulunmaktadır. *Özgürlükçü bir toplum kurmayı hedef olarak belirleyen* her ciddi toplumsal teori ve toplumsal hareket bu uyarıları ciddiye almak ve kendisini bu bataklıktan sakınmak zorundadır.

Belli bir derecedeki özyeterlilik her yerleşim ve bölge için istenen bir durumdur. Ama özyeterlilik talebi, kendi kendine yeterli olan yerleşimlerin gereksinim duydukları her şeyi üretmeleri anlamında tepkisel bir uç noktaya kaydığında bu özgürlükçü bir toplumda hiç de arzu edilir bir şey olmayan, aşırı derecede yorucu bir köy yaşantısına geri dönüşmesiyle gerçekleştirilebilir.

Kendi kendine yeterlilik veya başka bir deyişle *özyeterlilik* talebi, kapitalizmin varolan her şeyi daha önce görülmemiş boyutlarda ve hızda metaya çevirmeye başladığı, “üretim ve hizmet alanlarını” daha futürsüzca genişletmeye ve buna bağlı olarak insanları “alıcılara ve satıcılara” indirgemeye çalıştığı günümüzde, radikal düşünce ve hareketlerde daha yoğun bir şekilde talep edilmeye başlanmıştır. Çok açıktır ki; rekabete dayalı pazar ekonomisinin bir sonucu olan muazzam boyutlardaki ulusal ve uluslararası işbölümü,

muazzam bürokrasilerden oluşan aşırı boyutlardaki örgütlenmelere ve eldeki kaynakların malların uzak mesafelere nakliyatından doğan korkunç masraflara aktarılmasına yol açmaktadır. Bu aynı zamanda geri dönüşümün verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini, yerel ve bölgesel hammaddelerin sağlıklı bir şekilde kullanılmasını da kısıtlamaktadır. Özyeterlilik talebi, yerel ve bölgesel kaynakların kullanılması, ekoteknolojilerin uygulanması, tüketimin akılcı ve sağlıklı bir çizgide yeniden ölçeklendirilmesi ve tüketimi artırmak için *planlı bir şekilde üretilmiş olan* kısa sürede bozulan mallar yerine kaliteli malların üretilmesine önem verilmesi yönünde dengeli bir içeriğe sahip olduğunda ve uygulamaya konulduğunda bu savurgan uluslararası işbölümü büyük ölçüde zayıf-

layacaktır.² *Belli bir derecedeki özyeterlilik her yerleşim ve bölge için istenen bir durumdur. Ama özyeterlilik talebi, kendi kendine yeterli olan yerleşimlerin gereksinim duydukları her şeyi üretmeleri anlamında tepkisel bir uç noktaya kaydığında bu özgürlükçü bir toplumda hiç de arzu edilir bir şey olmayan, aşırı derecede yorucu bir köy yaşantısına geri dönülmesiyle gerçekleştirilebilir. Tarihsel örnekler böyle bir yaşantının getirdiği zorunlu çalışma temposunun insanların erken yaşlanmasına yol açtığını ve onlara yerleşimlerinin sınırlarının ötesine uzanan politik yaşamla ilgilenecek zaman bırakmadığını göstermektedir. Ama ne yazık ki, radikaller arasında bu türden "ilkelci" bir ekonomiye geçilmesini savunanlar bulunmaktadır.*

Özgürlükçü bir toplumda bir yerleşim her zaman diğer yerleşimlerle karşılıklı bir bağımlılık ilişkisi içerisinde olan ekolojik bir bütünün en küçük parçasını oluşturur. Dolayısıyla, yerleşimler önemli maddi gereksinimlerin karşılanmasında ve ortak politik amaçların gerçekleşmesinde diğer yerleşimlere güvenmek zorundadır.

Toplumsal Ekoloji'nin rasyonel ve özgürlükçü bir toplumun oluşturulmasına tehdit oluşturan bir yerleşimin kendi içine kapanma tehlikesinin bertaraf edilmesine, küresel boyuttaki savurgan işbölümünün önüne geçilmesine ve yerleşimin belli bir derecedeki özyeterliliğini sağlamasına yönelik önerisi, yerleşimleri *idari meclisler* ağı ile birbirlerine bağlayan Konfederasyon Sistemi yani *Komünlerin Komünü*dür.

Konfederasyonlar tarihsel olarak antik döneme dek uzanır. On altıncı yüzyıl İspanya'daki *comuneros* hareketi, 1793 Paris seksiyon hareketi ve 1930'lardaki İspanyol devrimi sırasındaki anarşist hareketler konfederasyonların daha yakın dönemlerindeki örnekleri arasındadır. Konfederasyonlar Amerikan, Fransız ve İspanyol Devrimleri'nde merkezi ulus-devlet yönetimleri ile rekabet edecek düzeyde güçlü hale gelmişlerdir.³

Konfedere Sistem, yerleşimler ve bölgeler arasında olması gereken karşılıklı bağımlılığı sürekli kılmaya yarayan bir sistemdir; daha doğru bir deyişle, bu bağımlılığın, denetimin yerleşimlerin elinde olması ilkesinden vazgeçilmeksizin demokratikleştirilmesidir. Konfederasyonun yerleşimleri birbirine bağlayan bir idari meclisler ağı olduğunu belirtmiştik. Bu meclislerin üyeleri veya delegeleri, çeşitli köylerdeki, kasabalardaki ve hatta büyük kentlerin mahallelerindeki yüz yüze ilişkiye dayanan halk meclisleri tarafından seçilir. Konfedere meclislerin üyelerinin görevleri *kesin olarak belirlidir* ve bu üyeler *her an görevden alınabilirler*. Üyeler halk meclislerinde belirlenen politikaların *koordinasyonu ve icrası amacıyla* seçilmişlerdir, bu açıdan halk meclislerine karşı sorumludurlar. Sahip oldukları işlev bütünüyle idareye ve uygulamaya yöneliktir. Bu üyeler cumhuriyetçi hükümet sistemlerindeki gibi *politika oluşturma işlevine sahip değillerdir*. İdare ve koordinasyon konfedere meclislerin yetki alanına girer. Bu meclisler, köylerin, kasabaların, mahallelerin ve kentlerin arasında konfedere bir ağ çerçevesinde bağlantı kurulması için bir araç işlevi görürler. Buna göre otorite yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya doğru kullanılır; konfedere sistemlerde sahip olunan güç, yukarıya doğru azalır; en tepedeki Komünlerin Komünü gücü en az olan meclistir; aynı şekilde yerleşimden bölgeye ve bölgeden daha büyük alanlara gidildikçe meclislerin gücü azalır.

MORAL EKONOMİ

Konfedere Sistem'in gelişiminin en üst noktasına ulaşıp toplumsal bir örgütlenme haline gelebilmesi için ekonominin konfedere hale getirilmesi, yani yerleşimlerdeki çiftliklerin, fabrikaların ve diğer gerekli girişimlerin yerel yönetimlerin eline verilmesi gereklidir. Bunun anlamı, *bir yerleşimin büyüklüğünden bağımsız olarak, kendisini diğer yerleşimlere bağlayan bir ağ çerçevesinde, kendi ekonomik kaynaklarını idare etmesidir*.

Bu aynı zamanda, politik alandan ayrılarak kendi başına bağımsız bir varlık haline gelen ve artık *politik olanı belirleyen* ekonomik alanın *politik alan içine yeniden gömülmesi* talebidir. Karl Polanyi, *Büyük Dönüşüm* adlı yapıtında toplumun ekonomik ve politik alanlara bölünmesinin *yalnızca kapitalizme özgü* olduğunu belirtir: "Kendi kurallarına göre

² Bu konuda ayrıntılı bir inceleme için bkz. Murray Bookchin, *Toward a Liberatory Technology* isimli makale, *Post-Scarcity Anarchism*, Black Rose Books, 2nd Edition, 1988 içinde.

³ Konfederasyonların ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Murray Bookchin: *Kentsiz Kentleşme*.

işleyen bir piyasa, toplumun ekonomik ve toplumsal alanlara bölünmesi gibi önemli bir talebi beraberinde getirir. Aslında bu ikilik, kendi kurallarına göre işleyen bir piyasanın varolduğunun bütün toplum açısından başka bir [şekilde] ifadesidir. Bu iki alanın ayrılığının, her çağda, bütün toplum tiplerinde görüldüğü söylenebilir. Ama bu bir yanılığa dayanır. Doğru, hiçbir toplum malların üretimi ve dağıtımını sağlayan bir sistem olmadan yaşayamaz. Ama bundan, ayrı [bağımsız] ekonomik kurumların varolduğu sonucunu çıkaramayız; *normal olarak ekonomik alan yalnızca toplumsal alanın bir fonksiyonudur ve onun içine yerleşmiştir.*

Gösterdiğimiz gibi, ne kabilelerde ne de feodal merkantalist koşullar altında toplum içinde ayrı bir ekonomik sisteme rastlanır. Ekonomik sistemin soyutlanmış ve belirgin ekonomik amaçlara bağlanmış olduğu on dokuzuncu yüzyıl toplumu gerçekten *kendine özgü bir sapsaydı.*⁴

Yaşamın maddi temellerini "herkesten yeteneğine göre herkese ihtiyacına göre" düsturuna göre tedarik etmeyi amaç edinen, insani temeller ve dayanışma gibi değerleri esas kabul eden alternatif bir *moral ekonominin* oluşturulması, Toplumsal Ekoloji'nin özgürlükçü toplum projesinin politik "model"i olan Konfedere Sistem'in bütünleyici bir parçasıdır.

Bu özgürlükçü perspektiften hareket eden Moral Ekonomi, bu nedenle, reel sosyalizm deneyimlerinin bize tartışmaya yer bırakmayacak denli net bir şekilde gösterdiği üzere, ulus-devletin politik gücünün bir de ekonomik güç ile pekiştirilmesi anlamına gelen

Bugün modern endüstriyel yönetim tekniklerinden birini oluşturan "işyeri demokrasi" veya "işçi-sahipliğindeki" girişimler özel mülkiyete ve kapitalizme bir tehdit oluşturmamaktadır.

ekonominin *kamulaştırılmasına (ulusallaştırılmasına)* karşı çıkmaktadır. Çünkü II.Dünya Savaşı sonunda tamamen totaliter bir rejime dönüşmüş olan Sovyetler Birliği örneğinde olduğu gibi, kapitalist şirket girişimleri bu kez ulusallaştırılmış merkezi bir girişime dönüşmektedir. Böylesi bir devlet girişiminin McDonalds'ın çocuk münüsünün içinden çıkan oyuncakların Çin Halk Cumhuriyeti'nde günde 16 saat boyunca karın tokluğuna çalışan çocuklar tarafından üretilmesi gibi bir sonuca ulaşması, kapitalist girişimcilik ruhu açısından mükemmel ama sosyalist etik açısından aşağılıktır!

Kapitalizme karşı ekonomik bir alternatif olarak mülkiyetin merkezileştirilmesini savunan proleterya diktatörlüklerinin "sosyalist" ulus-devletlere dönüşmeleri ve varlıklarını *ulus-devlet olarak* idame ettirme çabalarının, sonunda, 19.yüzyılın vahşi kapitalizmini aratacak bir yozlaşmaya dönüşmesi, tarihin ve

konjunktürel koşulların bir cilvesi değil, en başından itibaren *kapitalizmin ikizi olmalarının* bir sonucudur. Bu, Marks'ın serbest pazardaki girişimci manipülasyonlarının, kaçınılmaz olarak, devlet kontrolü ile her yönden aynı paralelliklere sahip

olan ve nihayetinde ulus-devlet ile bütünleşen oligarşik ve monopolistik karteller oluşturacağı tezinin ironik bir doğrulamasıdır. Bu nedenlerle, global kapitalizmin kuşatması altında olan Türkiye gibi üçüncü dünya ülkelerinde Sol'un özelleştirme furyalarına karşı çıkmak için özelleştirilmesi istenilen kurumların devlet mülkiyetinde kalmasını savunması, belki karşı çıkılmaması gereken *geçici bir stratejidir.* Ama bunun uzantısı olarak emperyalizm ve kapitalizmin alternatifinin devletleştirilmiş ekonomi olduğunun iddia edilmesi, Sol'un tüm teorik ve tarihsel mirasından bihaber olmak ve burnunun ucunu görememektir.

Alternatif olarak savunulan bir diğer ekonomik model ise *kooperatifçilik* genel başlığı altında toplayabileceğimiz; üretim kooperatifleri, anarko-sendikalistlerce savunulan "işçi kontrollü" girişimler ve birçok çevreci tarafından savunulan yiyecek kooperatifleri benzeri tüketici kooperatifleridir. Bunları savunanların amaçları bir *kooperatif toplum* yarata-

⁴ Karl Polanyi, *Büyük Dönüşüm*, sf.90, Alan Yay, 1986, Çev.Ayşe Buğra. Çeviride İngilizce "ekonomik sphere", "social sphere" deyimleri "ekonomik düzey", "sosyal düzey" olarak türkçeleştirilmiş. Ben "ekonomik alan", "toplumsal alan" demeyi daha uygun buluyorum. İtalikler benim. Ayrıca vurgulamak gerekir ki, Toplumsal Ekoloji ve K.Polanyi'nin toplumsal alan adı altındaki kavramlaştırmaları birbirinden farklıdır. Ama ortak olan noktaları; "ekonomik alan"ın serbest pazar savunucularının iddia ettiğinin tersine insani/toplumsal alanın dışında, onlardan bağımsız bir varlığının olamayacağı, bu iddianın insanın doğadan "bağımsız olması" gibi absürd bir soyutlama olduğu konusundadır. Dolayısı ile toplum ve doğayla olan ilişkilerimizin ekolojik parametreler de göz önünde bulundurularak yeniden belirlenmesi artık nasıl ertelenemeyecek bir zorunluluk haline geldiyse, ekonomik ilişkilerimizin de yeniden insani/toplumsal parametreler tarafından belirlenmesi artık ertelenemeyecek bir zorunluluk haline gelmiştir.

rak yaşamı insani ölçüğe göre yeniden inşa etmektir. Kooperatiflerin yardımlaşma konusunda yurttaşları eğitici yanları olabilirse de, kapitalizmin rekabetçi dinamikleri onların uzun süre alternatif olarak kalmalarını zorlaştırmaktadır.

İlk sosyalist kooperatiflerin Avrupa'da kurulmasının üzerinden 170 yıldan fazla bir zaman geçti ve tüm kooperatif girişimleri, onları savunanların ve kuranların idealleri ve umutları ne olursa olsun, ayakta kalabilmek için, kapitalist pazar kurallarına uyum sağlamak zorunda kaldı. İşyerlerinin idealist anarkosendikalist işçiler tarafından ele geçirildiği İspanya İç Savaşı'nda dahi, varlıklarını sürdürebilmek için *toplumun genel çıkarı yerine* kendi çıkarlarını korumak zorunda kalan "işçi-kontrollü" sendikalar, hammadde ve diğer kaynaklar için birbirleriyle rekabet eden girişimler haline dönüşüp devlet ve sendika bürokrasileri tarafından ele geçirildiler.

Bugün modern endüstriyel yönetim tekniklerinden birini oluşturan "işyeri demokrasisi" veya "işçisahlığındaki" girişimler özel mülkiyete ve kapitalizme bir tehdit oluşturmamaktadır. "Ekonomik demokrasi"nin, yaşam araçlarına özgür ve "demokratik" olarak ulaşma, maddi yokluktan kurtulmanın garantisini oluşturan politik demokrasinin bütününcü bir parçasını oluşturma anlamlarından çıkıp işçilerin kâr paylaşımına ve "toplam kalite" yöntemleriyle endüstriyel yönetime "katılmaları" anlamlarına dönüşmesi kirliliği bir burjuva oyundur. İster kooperatifler ister CEO'lar tarafından yönetilsin veya ister "kollektif" isterse tek bir kişiye ait olsun, herhangi bir *özel mülkiyet* ileriki dönemlerinde, eğer hayatta kalmak istiyorsa, kapitalizmin "büyü ya da öl" dinamiği tarafından kâr peşinde koşmak zorunda bırakılacaktır.

Eğer özgürlükçü bir toplum yaratacağsak kâr arayışını sınırlandırmak ve sonunda tamamen ortadan kaldırmak zorundayız. Bu nedenle herhangi bir ekonomik girişim kâr arayışını *dışarıdan sınırlandırarak* bir toplumsal yapı içerisinde varolmak zorundadır. Bu ekonomik girişim yalnızca bu işyerinin kâr arayışını değil ekonomik yaşamın tamamını genel olarak kontrol edecek bir toplumsal yaşamın içine gömülü olmalıdır.

Bugün Türkiye Sol'unun atması gereken bu küçük adımlardan bir tanesi, bu kasvetli ülkede artık unuttuğumuz özgürlükçü ruhu bizlere taşıyan Bergama Köylüsü'nü desteklemek ve bu hareketin gerçek anlamını kavramaktır.

Sendikalizm alternatif ekonomiyi "kendi-kendini yöneten" kollektifler yoluyla *yeniden-özelleştirir* ve bu kollektifleri özel mülkiyetin geleneksel biçimlerine dejenerasyonuna yol açarken, özgürlükçü yerel yöneticilik ekonomiyi politize eder (bugünkü gibi politikanın ekonomize edilmesi yerine!) ve onu kamusal alanın içinde eritir. Ekonomiyi özel alandan, ekonomi politikalarının tüm topluluk tarafından formüle edildiği, yurttaşların yüz yüze ilişkiler yoluyla, birbirleriyle çatışan ve mesleki olarak tanımlanan özel çıkarların üzerindeki *genel* bir "çıkartı" oluşturmaya çalıştıkları toplumsal alana getirir. Ekonomi politize edilmenin ötesinde toplumsallaştırılır. Özgürlükçü yerel yönetimler, ekonominin bir kişinin çıkarına hizmet edecek ayrı bir girişim olarak özelleştirilmesini engelleyecek ve onu halkın kollektif bir uğraşı haline getirecek bir anlamda ekonomiyi içine emer. Öte yandan, *ekonominin yerelleştirilmesi* yalnızca ekonominin toplumsal olarak kontrol edilmesine engel oluşturacak mesleki farklılıkları değil aynı zamanda yaşamın maddi gereçlerini de, bu maddi gereçlerin komünal bir dağıtımının sağlanmasını mümkün hale getirmek amacıyla, içine emer. Bu komünal dağıtım ise "herkesten yeteneğine göre herkese ihtiyacına göre" ilkesine göre gerçekleştirilecektir.

Ekonominin yerelleştirilmesi, "mülkiyetin" (fabrikaların, atelyelerin, toprakların, çiftliklerin vb.) yerel yönetimlerin elinde olmasını ve ekonominin halk meclisindeki tüm yurttaşlar tarafından yönetilmesini önermektedir. Yurttaşlar, topluluğun ekonomik kaynaklarının kollektif "sahipleri" olacaklardır. Toprak ve yatırımlar artan bir şekilde topluluğun gözetimine, daha tam bir ifadeyle, halk meclislerindeki yurttaşların ve bu meclislerin konfederal meclislerdeki temsilcilerinin gözetimi altına girecektir. İşlerin nasıl planlanması gerektiği, hangi teknolojilerin kullanılması gerektiği veya hangi malların dağıtımının yapılması gerektiği ise ancak pratikte çözülecek sorulardır. Ama rasyonel ve ekolojik standartlar tarafından yönlendirilen ihtiyaçları karşılayacak olan malla-

rın ve bu meclislerin konfederal meclislerdeki temsilcilerinin gözetimi altına girecektir. İşlerin nasıl planlanması gerektiği, hangi teknolojilerin kullanılması gerektiği veya hangi malların dağıtımının yapılması gerektiği ise ancak pratikte çözülecek sorulardır. Ama rasyonel ve ekolojik standartlar tarafından yönlendirilen ihtiyaçları karşılayacak olan malların kaliteli ve uzun ömürlü olması ve burjuva pazarının gerektirdiği "büyü ya da öl" kuralının yerini alacak antik sınır ve denge prensibi⁵ bu çözümlemelerin omurgasını oluşturacaktır.

Zaman içinde, mevkie ve mülkiyete dayalı geleneksel nitelikteki özel çıkarların yerine, yerleşimin ortak sorunlarına dayanan genel bir menfaatin yaratılması gerekliliği ortaya çıkacaktır. Kişiler halk meclisindeki ekonominin yönetimi ile ilgili kararlara işçiler, teknisyenler, çiftçiler gibi ayrı ekonomik çıkarlara sahip meslek gruplarının üyeleri olarak değil, çalıştıkları işten ve yerden bağımsız, topluluğun ortak çıkarını koruyacak yurttaşlar olarak katılacaklardır. Örneğin, bir fabrikada çalışanlar yalnızca çalıştıkları fabrika ile ilgili değil aynı zamanda tüm diğer fabrikalarla –ve çiftliklerle– ilgili politikaların oluşturulmasında da yer alacaklardır. Artık ne fabrikalar ne de topraklar bu komünal kolektifin içinde birbiriyle çatışan çıkarlara sahip olacaktır.

BİR HALK PROJESİ OLARAK ÖZGÜRLÜKÇÜ TOPLUM

Bir yerel yönetim sınırları içinde mülkiyete sahip olan sınıflardan alınan zenginlikler yalnızca bu yerel yönetim içerisinde yeniden dağıtılmayacaktır. Konfederal ağ içerisindeki her bir yerel yönetim eko-

nomik kaynaklarını birbiri ile paylaşacaktır. Yerleşimler arasında karşılıklı bir bağımlılığın var olması, konfedere sistemin gerçekleştirilmesinde çok önemli bir rol oynar. Çünkü konfederasyon yalnızca gereksinimlerin ve kaynakların paylaşıldığı bir ekonomik ilişkiler ağı değil, ortak kaynaklara, üretime ve politikaları birlikte oluşturmaya dayanan sahici bir ortaklıktır. Yaşamın maddi temellerini olduğu kadar kamusal alanını da kucaklayan bir *halk projesidir*. Konfedere bir ekolojik toplum tanımı gereği böylesi bir halk projesi olduğu için, bu projenin bütünüyle bir parçasını oluşturan hayatın maddi temellerinin paylaşımı, burjuva sözleşme hukuku çerçevesindeki bedel ilişkilerine göre değil yerleşimlerin gereksinimleri esas alınarak gerçekleştirecek, bunun da ötesinde bu paylaşımın zevk alınacaktır. Konfedere Sistem, yeni eko-toplumsal tarihin *başlangıç noktasıdır*;

Ya ekolojik bir toplum kuracağız, ya da toplum, statüsünden bağımsız olarak herkes için çökecek ve gezegenin ekolojik istikrarı yok olacaktır. İnsanlığın ve diğer canlı doğanın bir tür olarak geleceği, tamamen yok olma ihtimali de dahil olmak üzere, belirsizleşecektir.

toplumun içinde ve toplumla doğal dünya arasında görülen katılımcı nitelikteki bir evrim sürecinin daha bilinçli bir şekilde ilerletilmesidir.

Ekonomi yönetiminin artık halkın kolektif bir uğraşı haline dönüşmesiyle birlikte, ümit edebiliriz ki, mülkiyetin özelleştirilmesi için ortada bir neden kalmayacaktır. İnsanları bugün birbirleri ile karşı karşıya getiren ve onları işçiler, profesyoneller, yöneticiler vb. olarak birbirinden ayıran özel çıkarlar, ekonominin yerelleştirilmesi ile –konfederal, karşılıklı olarak bağımlı, yalnızca teknolojik standartlar açısından değil aynı zamanda ekolojik standartlar açısından da rasyonel olan – insanların kendilerini, sadece kişisel ve mesleki eğilimlerinin ötesinde yurttaşlar olarak gördükleri genel bir çıkarın içinde buharlaşacaktır. Halkın genel çıkarı sınıf ve diğer hiyerarşik çıkarların yerini alacaktır.

Bu etik bir toplumdaki etik bir ekonominin etik temelidir. Tüm etik toplumları potansiyel olarak destekleyen genel toplumsal çıkar, eğer insanlık bir tür olarak varlığını devam ettirmek istiyorsa, sınıf, cins, etnik köken ve diğer statü farklarını çapraz olarak kesmek ve sonunda ortadan kaldırmak zorundadır. Bu genel çıkar günümüzde ekolojik kriz tarafından yaratılan bir çıkardır. Kapitalizmin "büyü ya da öl" zor kuralı ekolojinin "karşılıklı bağımlılık" ve "doğal

⁵ Helenik kendine yeterlilik, denge ve sınır ideali daha ziyade aklın dik-kati gevşettiği zaman *kaos* tarafından kolayca yıkılabilecek olan *kosmos* ile bağlantılandırılmaktaydı ve *pazar yerinde* bu ideali yıkma tehdidi taşıyan kuvvetler bulunuyordu. Aristo bugünkü dünyada bir eğilim olmanın ötesinde baskın bir gerçeklik halinen gelen bu korkusunu *Politika*'da şöyle dile getirir: "Hane idaresinin hedefinin servet edinme olduğuna inanan ve yaşamlarının tek düşüncesi paralarını sınırsız olarak artırmak, en azından kaybetmemek olan bazı insanlar vardır. İnsandaki bu eğilimin köken, iyi yaşamayı değil, yalnızca yaşamayı istemelerindedir; ve istekleri sınırsız olduğu için, bu istekleri tatmin edecek araçların da sınırsız olmalarını isterler." (Aktaran M.Bookchin, *Özgürlüğün Ekolojisi*, Ayrintı Yay, Kasım 1994, sy. 203, çev: Alev Türker).

sınır" zor kuralları ile radikal bir şekilde çatışmaktadır. Bu ikisi artık daha fazla *aynı anda varolamayacaktır*. Ya ekolojik bir toplum kuracağız, ya da toplum, statüsünden bağımsız olarak *herkes için çökecek* ve gezegenin ekolojik istikrarı yok olacaktır. İnsanlığın ve diğer canlı doğanın bir tür olarak geleceği, tamamen yok olma ihtimali de dahil olmak üzere, belirsizleşecektir.

Bu büyük toplumsal değişimlerin hemen bugünden yarına gerçekleştirilmesini tabi ki bekleyemeyiz. Sol, kendi tarihi boyunca her zaman minimum ve maksimum programlar içinde çalışmıştır. Maksimum hedeflere ulaşmak için bu hedeflerle köprü kurulmasını sağlayacak küçük adımlar atmaya çabalamıştır. Bugün Türkiye Sol'unun atması gereken bu küçük adımlardan bir tanesi, bu kasvetli ülkede artık unuttuğumuz özgürlükçü ruhu bizlere taşıyan Bergama Köylüsü'nü desteklemek ve bu hareketin *gerçek anlamını kavramaktır*. Ekolojik yıkımların dahi üçüncü dünyaya ihraç edilmeye çalışıldığı bir "geç kapitalizm" çağında, bu türden halk hareketlerinin yukarıda bahsettiğimiz *enternasyonalist bir Sol dayanışma çerçevesinde* desteklemesi; bu "ihracatları" durdurmak, diğer ihraç veya yerli yıkımların durdurulması için sağlam bir zemin oluşturmak ve aynı zamanda kendimizi özgürlükçü bir toplumun nasıl olması gerektiği konusunda eğitmek için, içinde yer alınması gereken *politik bir kendini bilmedir*. Parlamenter devlet yönetiminin bir tiyatroya dönüşmesi, devletin

kendi hukukunu çiğnemesi ve gündelik hayatın birinci dünyada olduğu gibi "rasyonalize" edilememesi, insanların büyük bir kısmının sağlık, geçim ekonomisi, eğitim ve çocuklarının geleceği gibi yaşamlarının en temel kaygıları ile onları baş başa bırakmakta ve bunun sonucu olarak da aralarındaki dayanışmayı artırmaktadır. Daha çok aile içinde kalan bu dayanışma eğiliminin, özel alanlardan insanların hemen yanı başlarında bulunan yerel kurumların içine taşınması, buralarda politik alanların yavaş yavaş yaratılması gerekmektedir. Örneğin sağlık problemlerinin, verimli bir şekilde kullanılması halinde büyük oranda çözümleme potansiyeline sahip olan sağlık ocaklarının işler hale getirilmesi ile çözümleme çabaları insanların kendi sorunlarını çok uzaklara gitmeden çözebilecekleri konusunda bir perspektif oluşturabilir.

Oturduğumuz yerleşimdeki hemen hemen her türlü problem için bir platform oluşturma amacıyla kullanabileceğimiz *belediye meclisleri* bu politik alanlar için üzerinde çok daha dikkatle durulması gereken bir potansiyel oluşturabilir. Burada önemle vurgu yapılması gereken şey, bu kurumların *şu anki durumlarıyla* bir politik alan olmadıkları, politik alanlar için (her ne kadar merkezi devlet yönetimi bu *coğrafi kurumları* kuşatmış olsa dahi) *bir başlangıç noktası* oluşturabilecekleridir.

4 Haziran 2001, İstanbul